

**ŠIAULIŲ MIESTO IKIMOKYKLINIŲ UGDYMO
ĮSTAIGŲ VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SVEIKATOS
PATIKRINIMŲ DUOMENŲ ANALIZĖ 2013 M.**

Šiauliai, 2013

Vienas svarbiausių vaiko sveikatos raidos tarpinių yra vaikystė. Tuo laikotarpiu suformuotos vaiko elgsenos ir gyvenenos nuostatos turi labai didelės reikšmės vėlesnei gyvenimo kokybei.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ ir Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar) priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai”, priimant vaiką į įstaigą ir vėliau kiekvienais metais turi būti pateiktas Vaiko sveikatos pažymėjimas (forma Nr.027-1/a). Remiantis šiuo pažymėjimų duomenimis, atliekama ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų sveikatos stebėseną ir analizė. Yra labai svarbu, kad sveikatą patikrintų visi ugdytiniai, nes neturėdami informacijos apie vaiko sveikatą, ikimokyklinės ugdymo įstaigos pedagogai ir visuomenės sveikatos specialistai negali užtikrinti, kad ugdymo proceso metu nebus pakenkta vaiko sveikatai.

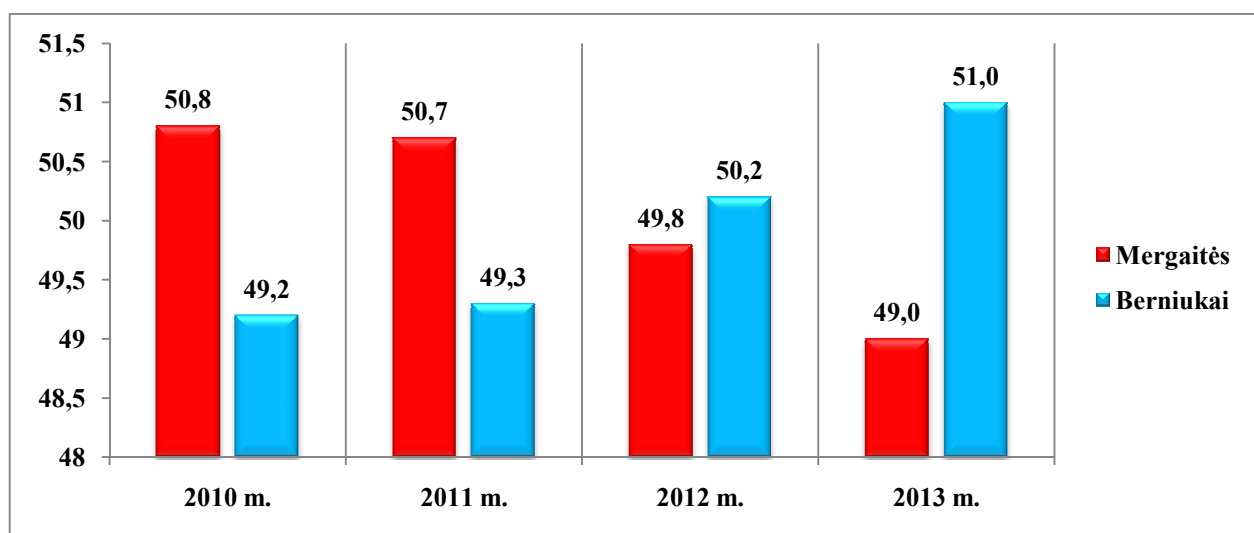
Šiaulių miesto ikimokyklinių ugdymo įstaigų visų vaikų sveikata buvo profilaktiškai patikrinta tiek 2010 m., tiek 2011 m., tiek 2012 m. taip pat ir 2013 m.

2010 m. bendras vaikų skaičius buvo 3 999 (2 032 (50,8 proc.) mergaitės ir 1 967 (49,2 proc.) berniukai).

2011 m. vaikų skaičius padidėjo ir buvo 4 154 (2 105 (50,7 proc.) mergaitės ir 2 049 (49,3 proc.) berniukai).

2012 m. bendras vaikų skaičius siekė 4 232 (2 152 (49,8 proc.) mergaitės ir 2 171 (50,2 proc.) berniukas).

2013 m. bendras ikimokyklinių įstaigų vaikų skaičius buvo 4 469 (2 277 (49,0 proc.) berniukai ir 2 192 (51,0 proc.) mergaitės) (žr. 1 pav.).

1 pav. Mergaičių ir berniukų skaičius ikimokyklinėse ugdymo įstaigose 2010-2013 m. (abs. sk.)

Profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas

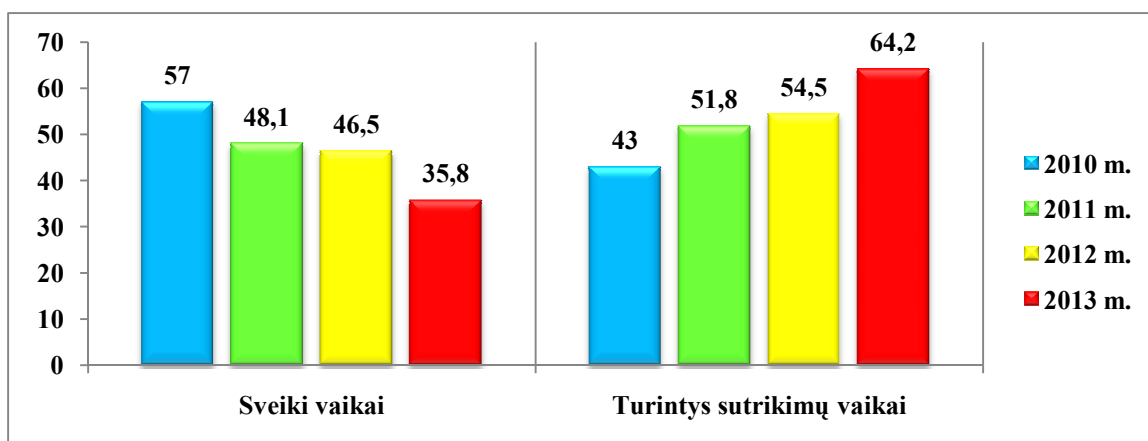
Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Įvairių ligų rizikos veiksniai nustatomi vis jaunesnio amžiaus vaikams.

Iš 3 999 2010 m. profilaktiškai patikrintų Šiaulių miesto ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų 1 718 (43 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų, 2 281 (57 proc.) buvo sveiki.

2011 m. vaikų, turinčių sveikatos sutrikimų dalis padidėjo. Iš 4 154 patikrintų vaikų sutrikimų turėjo 2 153 (51,8 proc.), 2 001 (48,1 proc.) buvo sveiki.

2012 m. iš 4 232 patikrintų vaikų 1 969 (46,5 proc.) buvo sveiki, o 2 354 (54,5 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų.

2013 m. iš 4 469 ikimokyklinukų 1 600 (35,8 proc.) buvo sveiki, 2 869 (64,2 proc.) turėjo sveikatos sutrikimų (žr. 3 pav.).

3 pav. Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas 2010-2013 m. (proc.)

Daugiau mergaičių (38,0 proc.) nei berniukų (33,7 proc.) buvo sveikos. Lyginant pagal ugdymo grupes, daugiau darželio grupės mergaičių (38,3 proc.) nei berniukų (32,1 proc.) ($p < 0,05$) buvo sveikos. Daugiausiai sveikų vaikų (42,6 proc.) buvo lopšelio grupėse, o daugiausiai sutrikimų turinčių - priešmokyklinėse grupėse (68,0 proc.) (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.

Sveikų ir turinčių sutrikimų vaikų pasiskirstymas pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk. ir proc.)

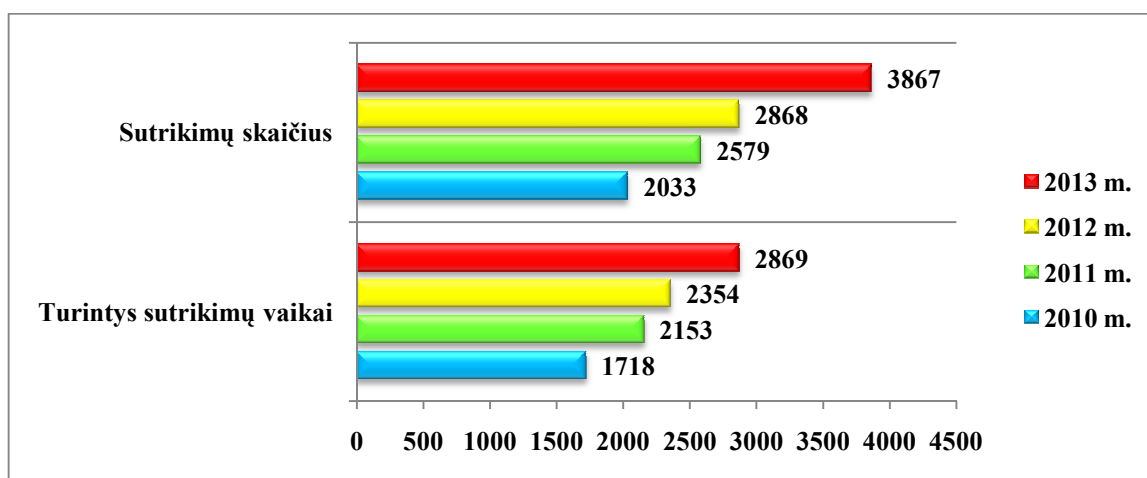
	Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės			
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.		
Sveiki vaikai	833 (38,0)	767 (33,7)	152 (43,7)	164 (41,6)	552 (38,3)	476 (32,1)	129 (32,2)	127 (31,8)
Turintys sutrikimų vaikai	1 359 (62,0)	1 510 (66,3)	196 (56,3)	230 (58,4)	891 (61,7)	1 007 (67,9)	272 (67,8)	273 (68,3)

2010 m. bendras vaikams nustatytas sutrikimų skaičius – 2 033. 806 sergančioms mergaitėms, teko 951 sveikatos sutrikimas, 912 berniukų – 1 082 sutrikimai.

2011 m. sutrikimų skaičius didėjo. Ikimokyklinių įstaigų ugdytiniams buvo nustatyti 2 579 sutrikimai. 1 049 sergančioms mergaitėms teko 1 246 sveikatos sutrikimai, 1 104 berniukams – 1 333 sutrikimai.

2012 m., profilaktiškai patikrinus sveikatą, vaikams nustatyti 2 868 sutrikimai. 1 112 sergančioms mergaitėms teko 1 295 sutrikimai, 1 242 berniukams – 1 573 sutrikimai.

2013 m. ikimokyklinukams buvo nustatyti 3 867 sveikatos sutrikimai. 1 359 mergaitėms teko 1 803, 1 510 berniukų – 2 064 sveikatos sutrikimai. Tai rodo, kad kai kurie vaikai turėjo net po kelis sveikatos sutrikimus (žr. 4 pav.).

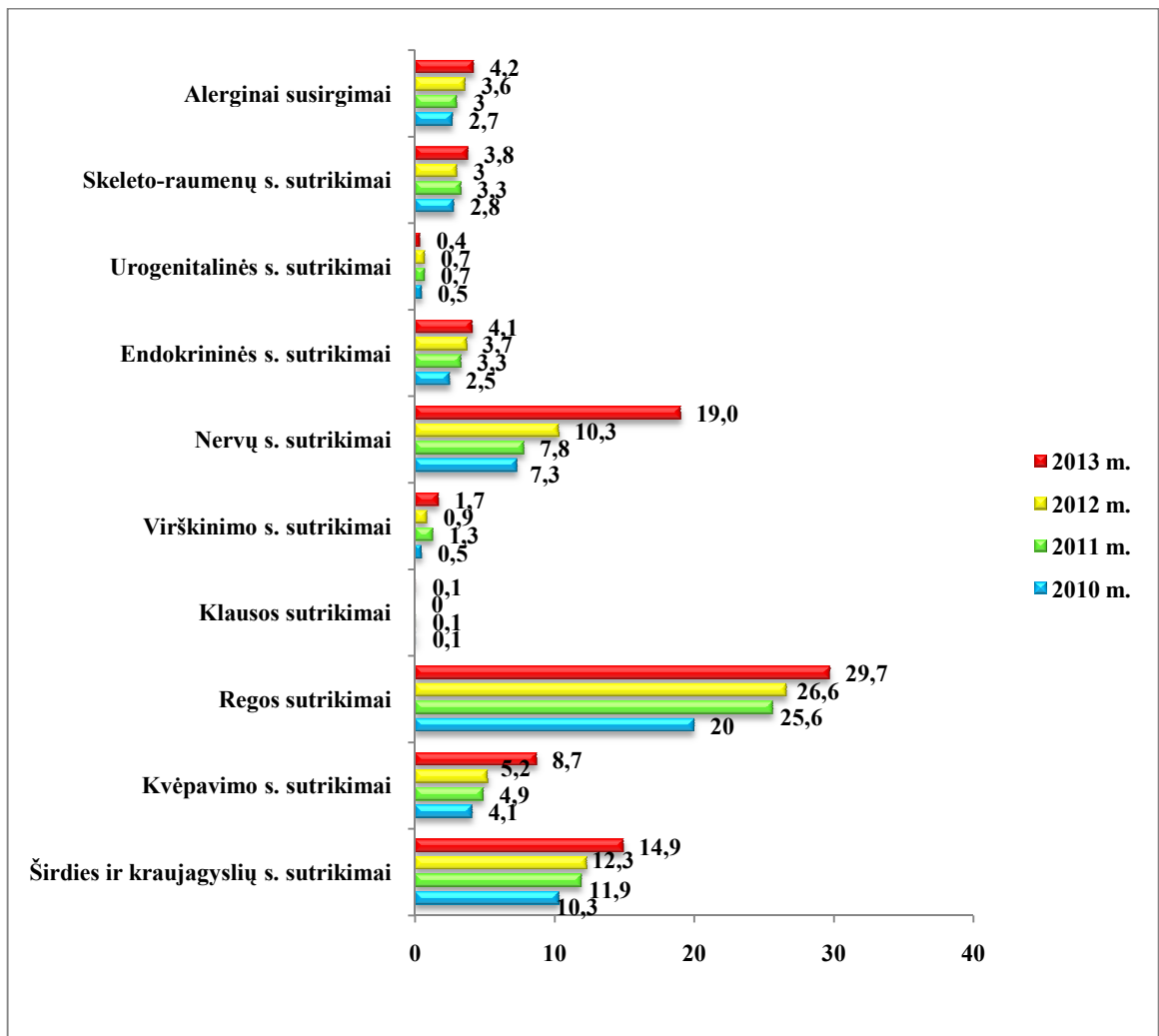
4 pav. Sergančių vaikų ir sutrikimų skaičius 2010-2013 m. (abs. sk.)

2010 m. Šiaulių ikimokyklinių ugdymo įstaigų kas penktam vaikui buvo nustatyta regos sutrikimas, kas dešimtam vaikui - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas, kas keturioliktam vaikui - nervų sistemos sutrikimas. Mažiausiai buvo nustatyta urogenitalinės, virškinimo sistemos ir klausos sutrikimų.

2011 m. sutrikimų skaičius augo visose organizmo sistemose. Kaip ir 2010 m. vaikams daugiausiai buvo nustatyta regos, širdies ir kraujagyslių bei nervų sistemos sutrikimų. Mažiausiai buvo klausos bei urogenitalinės sistemos sutrikimų.

2012 m., kaip ir praėjusiais metais, daugiausiai buvo nustatyta regos, širdies ir kraujagyslių, nervų ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Nežymiai sumažėjo virškinimo, skeleto – raumenų sistemos sutrikimų, nebuvo nė vieno klausos sutrikimo.

2013 m. sutrikimų skaičius padidėjo visose organizmo sistemose. Žymiai daugiau nustatyta buvo nervų, regos, širdies ir kraujagyslių, kvėpavimo sistemos sutrikimų (žr. 5 pav.).

5 pav. Visų profilaktiškai patikrintų vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją 2010–2013 m. (proc.)

Analizuojant sergamumą pagal lytį ir ligų klasifikaciją, 2013 m. vaikams daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų - 1 327. Išaugo ir nervų sistemos sutrikimų skaičius (2012 m. jų buvo 447, o 2013 m. – 850). Berniukams šių sutrikimų nustatyta 1,5 karto daugiau nei mergaitėms. Iš šios grupės sutrikimų kalbos sutrikimai buvo nustatyti 372 berniukams ir 231 mergaitei. Padidėjo širdies ir kraujagyslių sutrikimų skaičius (2012 m. jis siekė 532, 2013 m. – 665) bei kvėpavimo sistemos sutrikimų (2012 m. jų buvo 226, 2013 m. išaugo iki 390) skaičius. Skeleto – raumenų sistemos sutrikimus turėjo 170 vaikų. Berniukams šių sutrikimų nustatyta 1,5 karto daugiau nei mergaitėms. Netaisyklingą laikyseną turėjo 26 vaikai (19 berniukų ir 7 mergaitės), plokščiapėdystė nustatyta 52 vaikams (35 berniukams ir 17 mergaičių) (žr. 4 lentelę).

3 lentelė.

Vaikų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lyginant pagal lytį ir ugdymo grupes (abs. sk.)

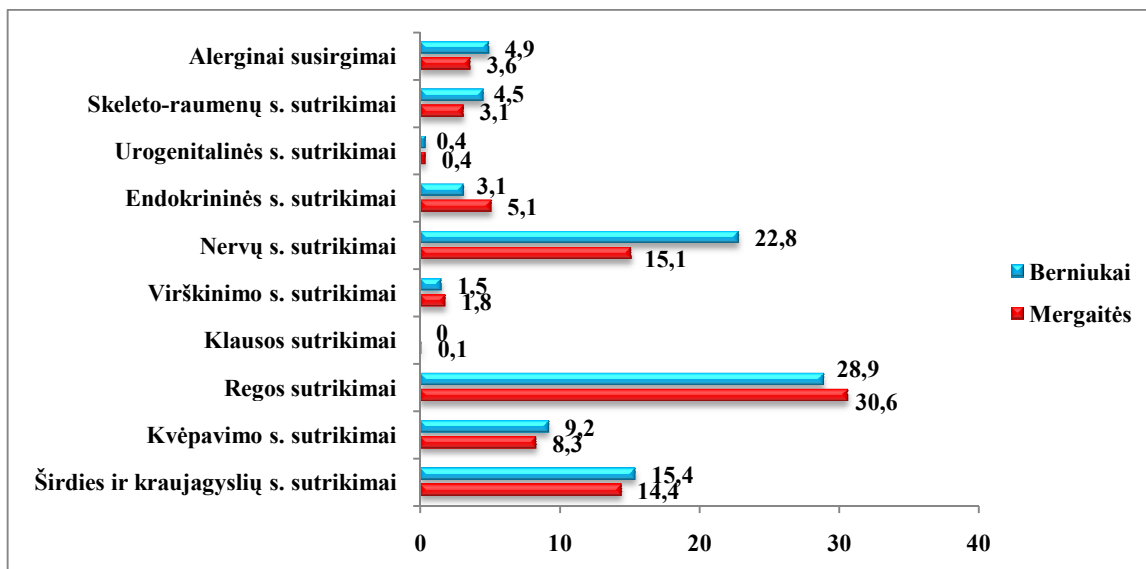
			Lopšelio grupės		Darželio grupės		Priešmokyklinės grupės	
	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.	Merg.	Bern.
Viso	1 803	2 064	256	309	1 178	1 375	369	380
Širdies-kraujagyslių s. sutrikimai	315	350	50	68	206	228	59	54
Kvėpavimo s. sutrikimai, iš jų:	181	209	23	31	112	137	46	41
<i>bronchinė astma</i>	84	125	12	22	47	86	25	17
<i>TBC</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Regos sutrikimai	670	657	87	109	449	432	134	116
Klausos sutrikimai	2	1	0	0	2	0	0	1
Virškinimo s. sutrikimai, iš jų:	39	35	9	3	18	27	12	5
<i>refliuksas</i>	20	17	3	0	11	14	6	3
Nervų s. sutrikimai, iš jų:	330	520	40	48	234	375	56	97
<i>epilepsija</i>	1	1	0	1	1	0	0	0
<i>kalbos sutrikimai</i>	231	372	23	21	167	277	41	74
<i>mišrus raidos sutrikimas</i>	36	57	5	7	26	34	5	16
Endokrininės s., medž. ap., mitybos sutrikimai, iš jų:	111	71	11	8	72	46	28	17
<i>struma</i>	7	1	0	0	5	1	2	0
<i>cukrinis diabetas</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>antsvoris</i>	26	15	2	0	14	12	10	3
<i>sumažėjęs svoris</i>	19	16	3	2	15	10	1	4
Urogenitalinės s. sutrikimai	9	8	2	2	7	5	0	1
Skeleto-raumenų s. sutrikimai, iš jų:	68	102	11	14	36	65	21	23
<i>skoliozė</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>netaisyklinga laikysena</i>	7	19	2	1	2	10	3	8
<i>plokščiapėdystė</i>	17	35	3	4	8	26	6	5
Alerginiai susirgimai	78	111	23	26	42	60	13	25

Lyginant pagal lytį 2010 m., mergaitėms daugiau nustatyta regos bei endokrininės sistemos sutrikimų, berniukams – širdies ir kraujagyslių, nervų, kvėpavimo, skeleto – raumenų sistemos sutrikimų bei alerginių susirgimų.

2011 m. berniukams sutrikimų skaičius išaugo visose organizmo sistemose, išskyrus endokrininę ir urogenitalinę sistemas bei klausos sutrikimus, mergaitėms taip pat nustatyta daugiau sutrikimų, išskyrus skeleto – raumenų sistemą ir klausos sutrikimus.

2012 m. statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (28,2 proc.) nei mergaičių (25 proc.) turėjo regos sutrikimų, taip pat daugiau berniukų (13,2 proc.) nei mergaičių (7,5 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų bei daugiau berniukų (6,1 proc.) nei mergaičių (4,4 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Tuo tarpu daugiau mergaičių (1,2 proc.) nei berniukų (0,6 proc.) turėjo virškinimo sistemos sutrikimų ($p < 0,05$).

Atlikus duomenų analizę 2013 m. ir lyginant pagal lytį paaiškėjo, kad išaugo regos (ypač mergaitėms), nervų, kvėpavimo, širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų skaičius. Regos sutrikimai nustatyti 30,6 proc. mergaičių ir 28,9 proc. berniukų. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (22,8 proc.) nei mergaičių (15,1 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų. 15,4 proc. berniukų ir 14,4 proc. mergaičių turėjo širdies ir kraujagyslių, 9,2 proc. berniukų ir 8,3 proc. mergaičių turėjo kvėpavimo sistemos sutrikimų (žr. 6 pav.).

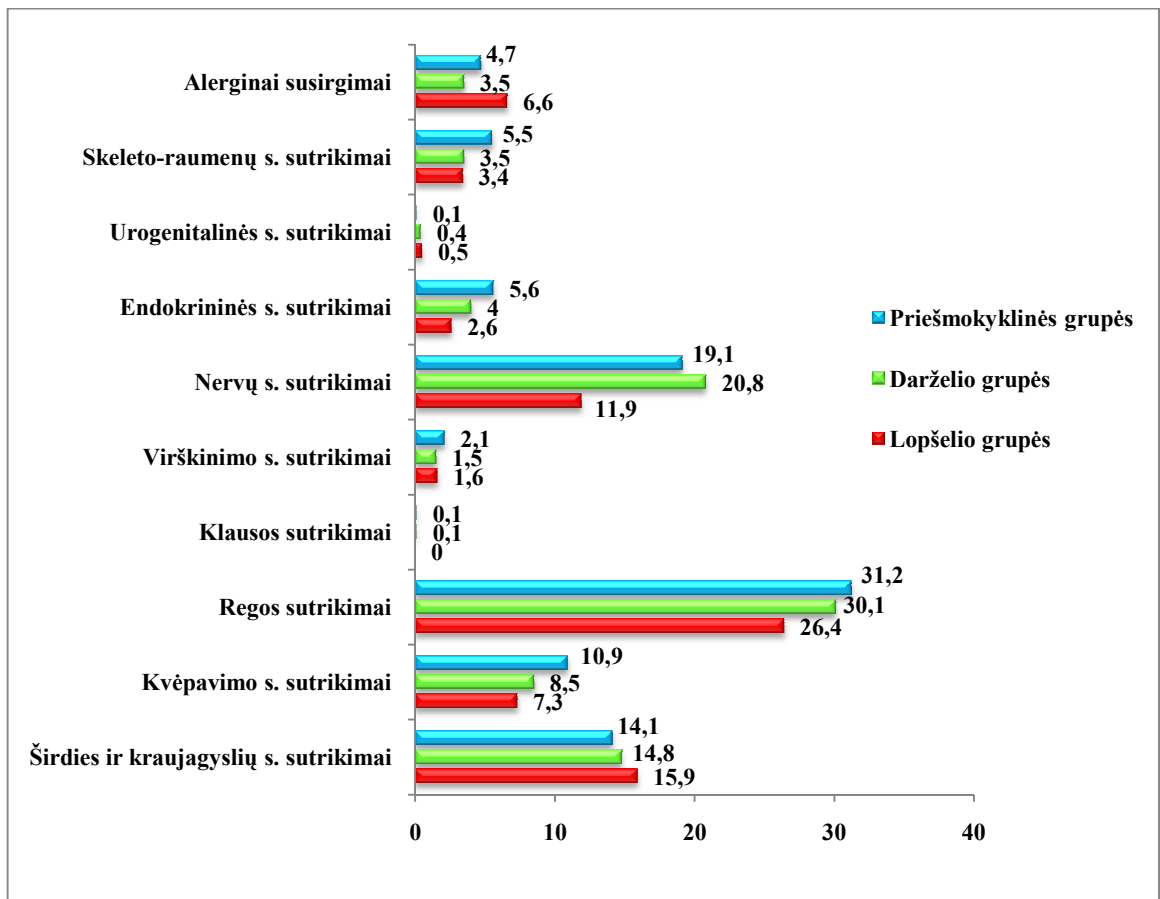

6 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją (proc.)

Lyginant pagal ugdymo grupes 2012 m., lopšelio grupės vaikai daugiausia turėjo regos (27,9 proc.) ir širdies – kraujagyslių sistemos (13,2 proc.) sutrikimų, darželio grupės – regos (26,2 proc.), širdies – kraujagyslių sistemos (12,6 proc.) ir nervų (11,2 proc.) sistemos sutrikimų, priešmokyklinės grupės - regos (26,5 proc.), širdies – kraujagyslių sistemos (10,2 proc.), nervų (9,4 proc.), kvėpavimo sistemos (6,5 proc.) sutrikimų.

2013 m. išaugo regos sutrikimų skaičius darželio (30,1 proc.) ir priešmokyklinėse (31,2 proc.) grupėse. Taip pat kuo vyresnio amžiaus vaikai, tuo didesnei jų daliai buvo nustatyta kvėpavimo sistemos sutrikimų (lopšelio grupės vaikams šių sutrikimų nustatyta 7,3 proc., darželio – 8,5 proc., priešmokyklinės – 10,9 proc.). Širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų daugiausiai buvo nustatyta lopšelio (15,9 proc.), mažiausiai – priešmokyklinės (14,1 proc.) grupės vaikams.

Statistiškai reikšmingai daugiau darželio (20,8 proc.) ir priešmokyklinės (19,1 proc.) grupės vaikų nei lopšelio (11,9 proc.) grupės vaikų turėjo nervų sistemos sutrikimų. Daugiau priešmokyklinės (5,6 proc.) nei lopšelio (2,6 proc.) ($p < 0,05$) grupės vaikų turėjo endokrininės sistemos sutrikimų (žr. 7 pav.).

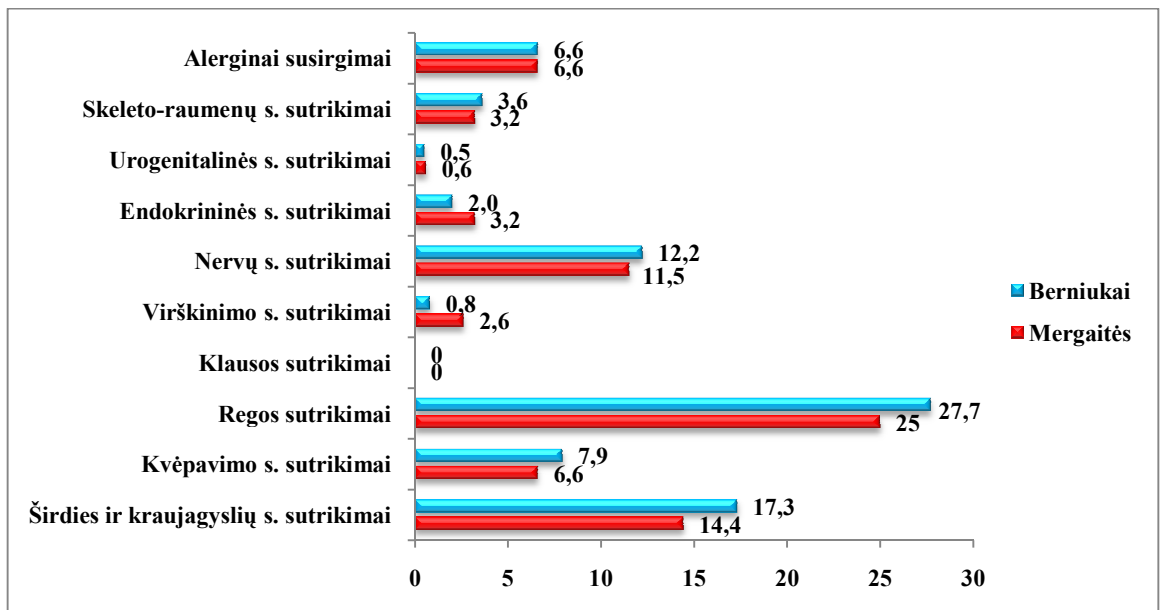

7 pav. Vaikų sergamumas, lyginant pagal ugdymo grupes (proc.)

Lopšelio grupių berniukams 2012 m. daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų (30,5 proc.), (2011 m. – 27,3 proc.), širdies ir kraujagyslių sutrikimai sudarė 13,2 proc. (2011 m. – 13 proc.). Lopšelio grupių mergaitėms regos sutrikimai sudarė 25,1 proc. (2011 m. - 26,1 proc.), širdies ir kraujagyslių sutrikimai sudarė 13,1 proc. (2011 m. buvo tik 9,3 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (10,8 proc.) nei mergaičių (5,4 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų, taip pat daugiau berniukų (4,3 proc.) nei mergaičių (1,8 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų.

Lopšelio grupių berniukams 2013 m. regos sutrikimų sumažėjo iki 27,7 proc., tačiau daugiau buvo nustatyta širdies ir kraujagyslių (17,3 proc.), kvėpavimo (7,9 proc.), nervų (12,2 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių (6,6 proc.) susirgimų (2012 m. jų buvo 3,8 proc.).

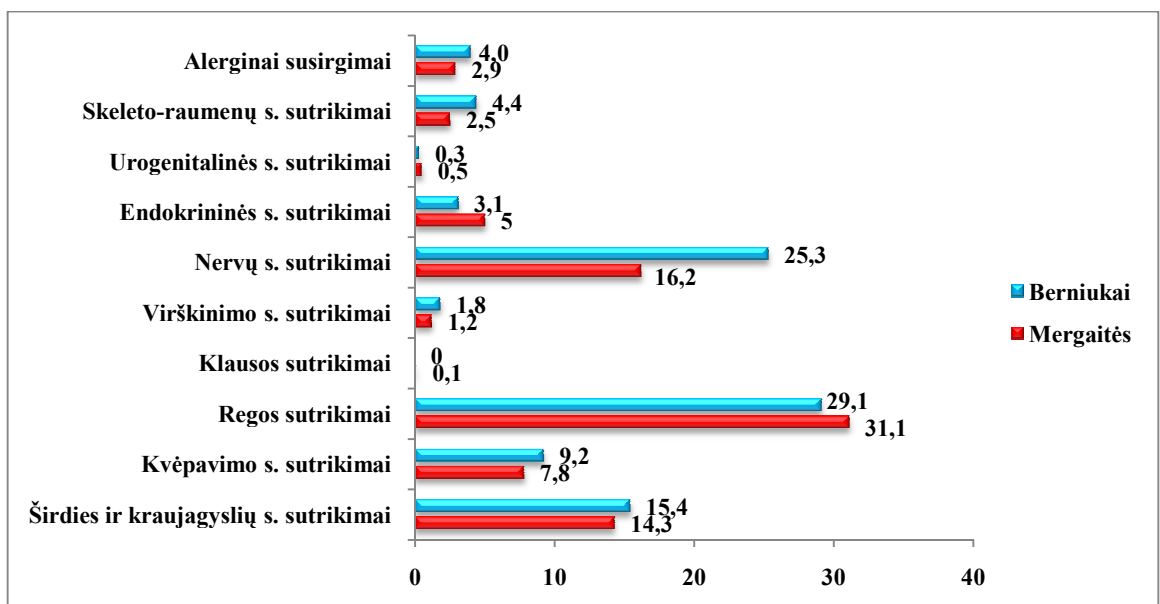
Lopšelio grupės mergaitėms taip daugiau nustatyta nervų (11,5 proc.), kvėpavimo (6,6 proc.), širdies ir kraujagyslių (14,4 proc.) sistemos sutrikimų bei alerginių (6,6 proc.) susirgimų (2012 m. jų buvo 3,1 proc.) (žr. 8 pav.).

8 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją lopšelio grupėse (proc.)

Darželio grupėse tiek 2011 m., tiek ir 2012 m. berniukams ir mergaitėms daugiausiai buvo nustatyta regos sutrikimų. Mergaitėms sumažėjo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų iki 11,6 proc. (2011 m. buvo 12,7 proc.), berniukams šios sistemos sutrikimų padidėjo iki 13,7 proc. (2011 m. buvo 10,6 proc.). Statistiškai reikšmingai daugiau šios ugdymo grupės berniukų (14,5 proc.) nei mergaičių (8,1 proc.) turėjo nervų sistemos sutrikimų.

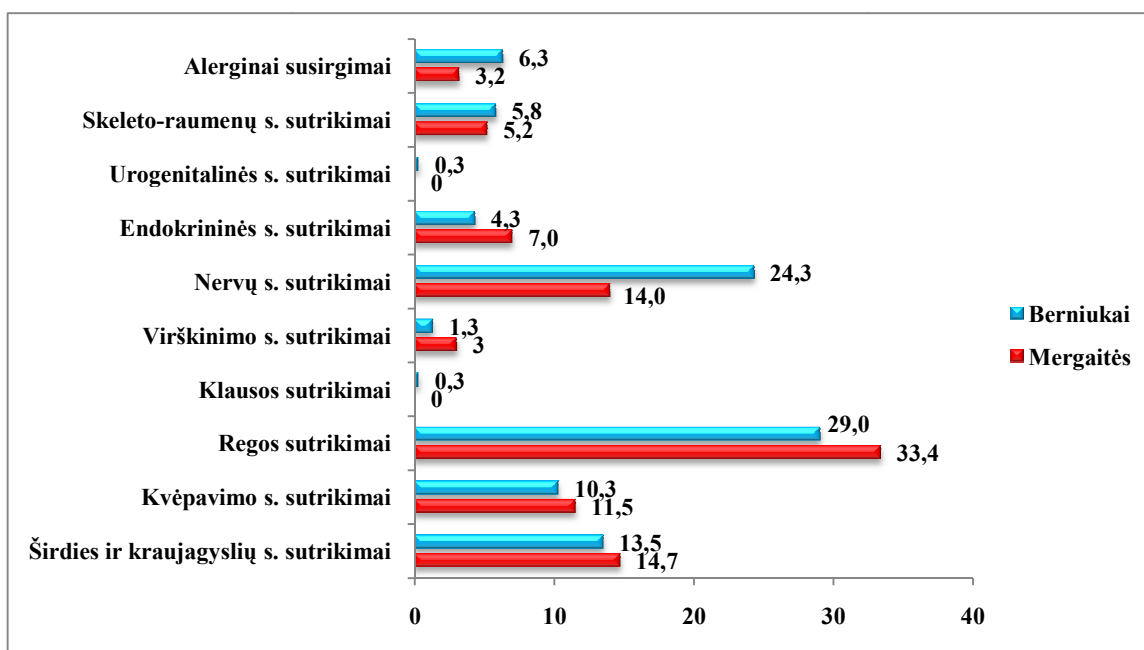
2013 m. trečdaliui darželio grupės vaikų buvo nustatyti regos sutrikimai. Tiek berniukams (15,4 proc.), tiek mergaitėms (14,3 proc.) daugiau buvo ir širdies bei kraujagyslių, kvėpavimo (berniukams – 9,2 proc., mergaitėms - 7,8 proc.) sistemos sutrikimų. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (25,3 proc.) nei mergaičių (16,2 proc.) turėjo nervų, taip pat daugiau berniukų (4,4 proc.) nei mergaičių (2,5 proc.) turėjo ir skeleto - raumenų sistemos sutrikimų (žr. 9 pav.).

9 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją darželio grupėse (proc.)

Priešmokyklinėse grupėse 2012 m. statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (31,7 proc.) nei mergaičių (20,7 proc.) turėjo regos sutrikimų. Taip pat daugiau berniukų (8,3 proc.) nei mergaičių (4,5 proc.) turėjo ir kvėpavimo sistemos sutrikimų. Berniukams sumažėjo širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimų iki 10,4 proc. (2011 m. buvo 16,5 proc.), taip pat skeleto – raumenų sistemos sutrikimų iki 4,9 proc. (2011 m. buvo 6 proc.), tačiau padidėjo nervų sistemos sutrikimų (2011 m. buvo 8,6 proc., o 2012 m. – 11,2 proc.).

Apžvelgiant 2013 m. sergamumą priešmokyklinėse grupėse matyti, kad trečdalis vaikų turėjo regos sutrikimų (mergaičių – 33,4 proc., berniukų – 29,0 proc.). Padidėjo vaikų dalis, kuriems nustatyti širdies ir kraujagyslių (mergaičių – 14,7 proc., berniukų – 13,5 proc.) bei kvėpavimo (11,5 proc. mergaičių ir 10,3 proc. berniukų) sistemos sutrikimai. Statistiškai reikšmingai daugiau berniukų (24,3 proc.) nei mergaičių (14,0 proc.) turėjo nervų sistemos, taip pat daugiau berniukų (6,3 proc.) nei mergaičių (3,2 proc.) turėjo ir alerginių susirgimų (žr. 10 pav.).

10 pav. Mergaičių ir berniukų sergamumas pagal ligų klasifikaciją priešmokyklinėse grupėse (proc.)

Išvados

Apžvelgiant Šiaulių ikimokyklinių įstaigų vaikų sveikatos būklę išryškėjo sekančios teigiamos tendencijos:

- Kasmet vaikų, lankančius šias įstaigas, skaičius auga.
- Profilaktiškai patikrinta visų ikimokyklinių ugdymo įstaigų vaikų sveikata.
- Mergaitės yra sveikesnės nei berniukai.
- 99,6 proc. visų vaikų buvo priskirti į pagrindinę kūno kultūros grupę, nei vienas vaikas nebuvo atleistas nuo kūno kultūros pamokų.

Stebimos neigiamos tendencijos:

- Sveikų vaikų dalis yra mažesnė už turinčių sveikatos sutrikimus ir kasmet mažėja.
- Sutrikimų skaičius lyginat su praėjusiais metais padidėjo.
- Beveik kas trečiam vaikui nustatytas regos sutrikimas, beveik kas penktam - nervų sistemos sutrikimas, kas šeštam - širdies ir kraujagyslių sistemos sutrikimas.
- Kuo vyresnė ugdymo grupė, tuo daugiau vaikų turėjo regos, kvėpavimo, skeleto – raumenų, endokrininės sistemos sutrikimų.

Rekomendacijos

Mokslininkai, tyrinėjantys vaikų sveikatą, pastaraisiais metais pastebi, kad šalyje mažėja geros sveikatos vaikų, o daugėja turinčių įvairių sveikatos sutrikimų ir sergančių lėtinėmis ligomis. Dauguma rizikos veiksnių yra susiję su gyvenimo būdu, įpročiais, kurie formuojasi vaikystėje. Vaikai gyvenamosios sampratą pradeda kurti jau ankstyvojoje vaikystėje, bendraudami su jais artimais žmonėmis. Šeima ir ikimokyklinė ugdymo įstaiga vaikui turi padėti suprasti, kad sveikata yra vertybė, kurią reikia stiprinti ir saugoti nuo mažų dienų.

Pagal kompetenciją visuomenės sveikatos priežiūros specialistai, logopedai, pedagoginiai darbuotojai turėtų vykdyti lėtinių neinfekcinių ligų (regos, širdies ir kraujagyslių, nervų, kvėpavimo sistemos ligų) profilaktiką. Norint pasiekti rezultatų būtinas glaudus bendradarbiavimas su vaikų tėvais ar jų globėjais.

Parengė: Šiaulių m. savivaldybės visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos stebėsenos ir programų skyrius